

nem je podal avtor v knjigi srečen tip hrvatskega dijačka in živo sliko njegovega trpljenja, ki ga povzroča stremljenje po višjem socijalnem stališču.

Na Horvata-Kiša sem bil pozoren ravno zaradi njegove apartne zgodbe „U prodolici“, ki je izšla pred večimi leti v „Savremeniku“. Spomnil sem se ga več-

krat, iskal sem ga po Savremeniku in drugod, toda našel ga nisem. Ni mnogo-pisec. Živi in učiteljuje v Karlovcu na Hrvatskem, odkoder se je to pot oglasil s knjigo, toda skromno in nevsiljivo, pod skoro plahim geslom: „Nasmijani udesi“.

M. P.

LISTEK.

Vprizoritev Merežkovskega drame „Pavel I.“ Začetkom aprila se je vprizorila v Kijevu Merežkovskega drama „Pavel I.“, prvi del njegove druge trilogije. Po mnenju referenta v „Kijevski Ilustraciji“ je dosegel s tem delom talent Merežkovskega višek svojega razvoja. Čudovita sceničnost, izborna arhitektonika, smotreni in notranje podprti razvoj dramatičnega dejanja, reliefnost izražanja dramatičnega konflikta, historičnost in psihologičnost drame, bogastvo idejne vsebine in jezika, prilagodene duhu epohe — vse to tvori dramo kakor za čitatelja, tako tudi za gledalca in igralca silno zanimivo in privlačno. Drama ima svojo zgodovino. Zaplenjena je bila — izšla je l. 1908 — in avtor se je moral zagovarjati pred sodiščem, toda bil je oproščen. Šele revolucija je omogočila vprizoritev drame. Predstavljala se je najprej v Moskvi in Petrogradu. — V zadnjem času je izdal Merežkovski knjigo o revoluciji, ki pa še ni dosegla Kijeva, in izda v kratkem roman „Dekabristi“.

Dr. VI. B.

Starejši češki pesniki. V „Matici Slovenski“ se je svoj čas sprejelo v program tudi izdavanje starejših slovenskih pesnikov, ki po večini svojih pesmi sicer nimajo absolutne vrednosti, ki pa jih kulturna zgodovina vendarle mora uvaževati. Dosle se načrt ni izvršil. Pri Čehih je v tem oziru že mnogo storila „Národní Bibliotéka“, ki je izhajala v sedemdesetih letih minulega stoletja, a pozneje in v najnovejših časih okusna Ottova „Svě-

tová knihovna“. Čisto znanstveno opremo daje svojim izdanjem takih pisateljev „Češka Akademija“.

„Hankovy písně a prostonárodní Srbská Muza do Čech převezená“. Vydal Jan Máchal. (V Praze. 1918. Nákladem České Akademie pro vědi, slovesnost a umění. Str. 264). Poleg „Staročeske knjižnice“ je Češka Akademija znanosti in umetnosti začela izdajati tudi „Novočesko knjižnico“ ter je v nje tretji številki priobčila pesmi Václava Hanke, znanega „najditelja“ kraljevodvorskega in zelenogorskega rokopisa. Lani (1917) je bilo sto let, odkar je Hanka iznenadil svet s temi rokopisi, ki naj bi kazali, kako visoko kulturo, posebe kakšno poezijo so imeli Čehi že v davnem srednjem veku. V bojih za prilstnost ali neprilstnost rokopisov se je uvaževala seveda tudi pesniška zmožnost Hankova, t. j., bilo se je treba vprašati, bi li bil Hanka sposoben, ustvariti take pesnitve z brezdvomno pesniško vrednostjo, kakor so K Z rokopisi. Nekoliko svojih pesmi je izdal Hanka že pred l. 1817, in sicer l. 1815 in 1816; to so najboljše njegove pesmi; kar je produciral in izdal pozneje (1831, 1841, 1851), ni imelo več one neposrednosti, ki jo kažejo mnoge pesmi njegovih mlajših let. O tem se do sigurnosti uveriš, če prečitaš to celotno izdaje Hankovih pesmi, ki ga je za Akademijo priredil prof. Jan Máchal. Razen nekaterih pesmi, ki spominjajo še prejšnje psevdoklasicistične dobe „prosvetljenosti“, se vse Hankove pesmi, ki so

kaj vredne, naslanjajo na slovansko narodno poezijo. V smer slovanske narodne poezije je Hanka krenil zlasti vsled čitanja ruskih narodnih pesmi in popevk, ki so do takrat že izšle (na pr. 1770, 1806, 1810), in srbskih pesmi, ki jih je izdal Vuk l. 1814. Tudi Kopitar mu je dajal pobude. Kot pesnik se je držal narodnih pesmi po priliki tako, kakor Valentin Vodnik, t. j., bolj na vnanje jih je posnemal ter uporabljal iz njih poedine verze in mero, ne pa da bi iz njih zajemal le duha, a drugače ustvarjal samostalno (Čelakovský, Erben, in drugi). Služile so mu pri tem zlasti ruske pesmi iz zbirke Čulkova (I. del, 1770); pesem „Na sebe“ je naravnost kombinacija ruskega in srbskega vzorca. Vedno je Hanka pazil na ritmično pravilnost; zato je tudi mnogo njegovih pesmi komponiranih ter vsled tega ponarodelih. Vsekakor je Hankovo pesniško delo zelo podobno Vodnikovemu. Kdor čita njegovo pesem „Čekani“, ki se začena tako-le:

„Jak se ten měsíček,
za lesíčkem bělá,
kdybych jen věděla,
co můj Milý dělá?,

se brž spomni Vodnikovega „Mileta milenega“. Toda o tem drugje. — „Prostonárodní Srbská Muza“, ki jo je Hanka izdal 1817 in ki je v akademijem izdanju njegovih lastnih pesmi, obsega 8 srbskih narodnih pesmi in dve ruski;

prevod srbskih pesmi ni povsem korekten niti točen, tako zatrjuje Máchal, takrat Hanka še ni poznal dovolj srbščine.

Dr. Fr. Ilešič.

Furch Vincenc, *Vybrané básně* (Praga, Otto, „Světová knihovna“ št. 1303/4. Z uvodom in opombami izdal dr. Karel Svoboda). Furch ima le relativno vrednost, t. j., le značilen je za svoj čas in za svojo deželo. Mnogo je mlajši od Hanke, a vendar med prvimi pesniki, ki jih je Čehom dala Morava (* 1817, † 1864). Moravska se je sploh mnogo pozneje preporodila nego češko kraljestvo; ni imela niti plemstva, ki bi iz svojih fevdalnih ozirov čuvalo češko provincijo, niti velikega mesta, ki bi moglo biti centrum probujenega naroda; saj še dandanes nekako tekmujeta v tem oziru med seboj Brno in Olomuc. Prva zbirka Furchovih pesmi je izšla l. 1843. Pesmi so nekako take, kakor so pesmi kakega Svetličiča ali rodoljuba Ledinskega; ljubezen do dekleta in domovine, slavčje petje, lepota prirode in ničemurnost pozemskega življenja, to je njih vsebina; slike iz prirode spominjajo Jenka. Po lahki obliki se naslanjajo na narodne pesmi. Eno budnico je — po jugoslovanskem vzoru, kakor pravi sam — Furch naslovil „davorijo“; prevel je dosti svobodno dvoje „ženskih“ pesmi iz zbirke Vuka Štefanovića Karadžića, in sicer: „Slavičku, razpívej“. (Slavuju, da ne pjeva rano) in „Píseň milostná“. — *Dr. Fr. Ilešič.*

KULTURNO-POLITIČNI PREGLED.

Dr. Anton Breclj: „Jetiki — boj!“ Opis ljudske bolezní in obrambe. Izdala in založila „Nova založba v Ljubljani“. Str. 78.

Slovinci se jako radi pobahamo s svojim leposlovjem kot indikatorjem visoke kulture in radi potožimo o nemili usodi, ki nas je ustvarila premaloštevilne za veliko lastno znanstveno literaturo.

Le redko kedaj in s premajhno resnostjo se pa spomnimo neboljenke med nami, naše poljudno-znanstvene literature. To je velik nedostatek naše kulture, a ne vsled nemilosti usode, nego po naši lastni krivdi. Predpogoji za razvoj poljudno-znanstvenega slovstva so pri nas dani: ukaželjni narod je lačen in žejen poljudno-znanstvenih knjig, imamo dovolj inteli-